

Ryttmästare vid Sallerups kompani/skvadron 1683 – 1900

Av Bertil Olofsson

Östra Sallerup Ryttmästarbostället bakom kyrkan. Flygfoto: Bertil Olofsson 2016.

Södra skånska kavalleriregementet, slutligen benämnt Skånska Dragonregementet, förlades med början 1680 till Skånes södra och östra delar.

Regementet var indelat i 8 kompanier, senare skvadroner, om vardera 125 ryttare, från 1833 10 skvadroner om 100 ryttare. Chefen för kompaniet/skvadronen hade ryttmästares tjänst. Han kunde dock ha en högre grad, som major eller överstelöjtnant. Ryttmästaren och övrigt befäl hade som tjänstebostad ett boställe tillhörigt staten. Inkomsten av detta plus eventuella tilläggs-hemman utgjorde lönen. Besiktning (syn) skulle utföras vid tjänstebyte och de bristfälligheter som uppstått under tjänstetiden skulle innehavaren själv bekosta. De meniga ryttarnas bostäder bekostades och underhölls av rusthållarna. Inledningsvis benämndes kompanierna efter dess ryttmästare, sedan efter gården eller orten med ryttmästarbostället.

Bostället för detta kompani förlades till Östra

Sallerups kyrkby, förmodligen därför att det där fanns en samling hemman som dragits in från kyrkan till staten.

Huvudgården här var en vanlig, skånsk fyrlängad gård i ganska dåligt skick. Den förste innehavaren Johan Orrfelt begärde och beviljades av detta skäl flytt till Borrby kompani. Under kriget 1701–1709 stod bostället utan innehavare och beboddes därefter av återvändare från krigstjänst och fångenskap, ovana vid komfort.

De flesta innehavarna hade dock adliga anor med egna civila egendomar där familjen bodde. Bostället sköttes då av anställda eller arrenderades ut.

Så småningom började man uppföra nya ståndsmässiga bostadshus, s.k. karaktärshus (typhus) för de högre officerarna och 1807 fick Sallerup sin karaktärsbyggnad.

Vid mitten av 1800-talet övergick man gradvis till kontantlön och därefter har bostället bebotts

och brukats av olika arrendatorer fram till försäljningen.

Följande förteckning upptar innehavarna av ryttmästartjänsten från 1683 till 1900 med tillträdes- och avflyttningsdag, de båda senare med källhänvisningar.

Datum och ort för födelse och död har medtagits för säker identifiering. Andrahandsuppgifter som inte kunnat verifieras, har här satts inom parentes.

Innehavarens grad (minst ryttmästare) under tjänstetiden har inte medtagits. Tjänsten i fredstid bestod i årliga övningar i Ljungbyhed och inspektioner av rusthåll, ryttare, hästar och utrustning. Avancemang i den militära hierarkin medförde oftast flytt mellan kompanier/skvadroner och andra regementen.

Mycken personhistoria finns i arméns meritförteckningar, i litteraturen och på nätet utöver Platens personhistoriska anteckningar. Fram till 1745 hade nästan alla deltagit i Karl XII:s krig och även senare finns flera spektakulära levnadsöden, som är värda egna berättelser.

Johan Orrfelt

1683-10-03¹ – 1702-01-10³.

Född ca 1650 i Töfsala sn i Åbo skärgård i Finland.

Stupade vid Kliszow i Polen 1702-07-09 som ryttmästare för Borrby kompani.

Knut Drake

1702-01-10³ – 1703-02-22⁴ död.

Född på Sundnäs i Torpa sn i Östergötland.

Död 1703-02-22 i Wikitski i Polen till följd av svåra skador från Kliszow.

Johan Carl (Carlsson) Strömfelt

1704-01-19⁵ – 1704-12-27⁶.

Född 1678-02-23 på Landsjö i Kimstad sn i Östergötland.

Död 1736-10-26 i Stockholm och begravd i Kimstad kyrka.

Deltog i hela Stora nordiska kriget.

Anders Koskull

1705-03-24⁶ – 1708-05-10⁷.

Född 1677-07-25 på Bocksjöholm i Undenäs sn i Västergötland.

Död 1746-12-20 på Kronoberg i Växjö och begravd i Aringsås kyrka i Småland.

Deltog i Stora nordiska kriget och sårades vid flera tillfällen. Landshövding i Kronobergs län. Grundade Kosta glasbruk tillsammans med Stael von Holstein.

Anders Koskull. Krigsarkivets porträttsamling. (S.Sparres saml.) Efter oljemålning av Lorentz Pasch d.ä., Ångabohm Småland

Fredrik Ahrenkihl

1708-06⁷ – 1710.

Född ?

Död 1710

Deltog i Stora nordiska kriget fram till Helsingborg 1710.

Carl Otto Lagercrantz

1710-02⁸ – 1710-06-04⁸.

Född 1683-07-12 på Sannarp i Årstad sn i Halland.

Död 1746-12-15 på Sannarp och begravd i Årstads kyrka.

Lång karriär som officer och politiker.

Johan Ridderschantz

1710-09-22^{8 12} – 1714-01^{9 13} rymt.

Se nedan.

Olof Dagström

1714-02-27^{9 13} – 1714-12⁹ avsatt.

Född 1678 i Gåsinge sn i Södermanland.

Död 1758-09-17 på Malmö fästning och begravd 1758-09-28 i Ö. Vemmerlövs kyrka.

Deltog i Stora nordiska kriget med svåra skador. Utvisades, adlades, fängslades.

Fascinerande livsöde.

Olof Dagströms rakefat. I Kulturens samlingar.

Anders Schütz (adlad Gripenschütz 1719-06-12)
1715² – 1716,² ca 3 månader.
Född (1679-07-16 i Stockholm).
Död 1745-04-10 i Storkyrkoförsamlingen Stockholm.
Deltog och sårades vid Helsingborg 1710. Deltog vid Fredrikshalds belägring.

Johan Ridderschantz
1716-10-06¹⁰ – 1722-12-15¹⁴ död.
Född på Åkesholm (Ovesholm) i Träne sn och döpt 1693-03-31.
Död 1722-12-15 och begravd 1723-02-06 i Träne kyrka.
Ryttmästare vid 17 1/2 års ålder. Upptagsmakare-”värsting”. Dödsdömd – benådad.
Tillägnad en dikt ”Balladen om den galne Ridderschantz”. Märkligt livsöde.

Carl Detlof Balck
1723-09-01¹⁴ – 1732-09-06¹⁵.
Född 1679-09-(29) i Tyskland eller Skåne.
Död 1738-10-17 och begravd i Ö. Sallerups kyrka.
Deltog i Stora nordiska kriget. Fånge i Ryssland.

Johan Stenbock
1732-09-06¹⁵ – 1734-07-12¹⁶ död.
Född 1708-04-01 i S:t Petri i Malmö.
Död 1734-07-12 på Rånäs i Fastena sn och begravd i Uppsala domkyrka.
Son till Magnus Stenbock.

Olof Randbeck
1734-09-23¹⁶ – 1739-03-07¹⁷ död.
Född 1673 på Öland. Enligt egen uppgift.
Död 1739-03-07 och begravd i Ö. Sallerups kyrka.
Deltog i Stora nordiska kriget. Fånge i Ryssland.

Christian Fredrik Riddersköld
1739-08-09¹⁷ – 1744-09-08¹⁷.
Född 1688-01-24 (på Borrby?) i Skåne.
Död 1753-01-01 på Ryningsholm och begravd i Höreda kyrka i Småland.
Deltog i Stora nordiska kriget 1705–1718.

Carl Gustaf Barck
1744-09-08¹⁷–1750-04-25¹⁸.
Född (1708-11-08 i Stockholm).
Död 1791-06-09 på Nybo i Riseberga sn.
Deltog i Ryska kriget 1741–1743 som frivillig.

Hans Gustav (Hampus Stellan) Mörner
1750-04-25¹⁸ – ca 1757
Född 1727-04-14 i Almunge sn.
Död 1797-10-16 i Riddarholmsförsamlingen.
Deltog i Pommerska kriget 1759–1762.

Christian Georg von (de) Dellwig
ca 1757 – 1759-03-27¹⁹
Född 1729-02-06 på Tunbyholm i Smedstorp sn.
Död 1807-09-16 på Tunbyholm i Smedstorp sn.
Ägde Hjularöd, Harlösa och Tunbyholm.

Otto Reinhold Vult von Steyern
1759-03-27¹⁹ – 1761-12-22.
Född (1726-02-17).
Död 1773-12-29 på Hallkved i Funbo sn i Uppland.
Deltog i Pommerska kriget 1757–1762.

Holger Andreas Rosencrantz
1761-12-22 – 1763-12-08²¹.
Född 1727-06-24 i Vallby sn.
Död 1783-05-28 på Lillö i N. Åsum sn.
Deltog i Pommerska kriget 1757–1762. Svårt sårad.

Daniel Bernhard Gyllenram
1763-12-08²¹ – 1764-12-07.
Född 1730-05-14 på Gerstorp i Kaga sn i Östergötland.
Död 1800-08-28 på Johannisberg i Gotttröra sn i Uppland.
Deltog i Pommerska kriget 1757–1760.

Carl Jakob Rosencrantz
1764-12-07 – 1773-07-11.
Född 1723-07-06 på Örup i Benestad sn.
Död 1812-05-02 på Ekeröd i Röddinge sn.
Deltog i Pommerska kriget.

Robert von Christierson
1773-07-11–1774-12-14²³.
Född 1730-01-14 i Arboga stadsförs.
Död 1792-01-18 på Gustafstorp i Mörrum sn och begravd i Nosaby.
Deltog i Pommerska kriget 1757–1762.

Barthold Birnbaum
1774-12-14²³ – 1782-04-03²⁴.
Född 1736-12-02 i Loitz i Pommern.
Död 1813-01-27 i Karlshamn.

Henrik Valter Berg von Linde

1782-04-03²⁴ – 1792-04-18²⁵.

Född 1752-05-16 på Möllarp i Kågeröd sn.

Död 1834-03-19 på Duveke i Halmstad sn i Skåne.

Deltog på örlogsflottan och Sveaborg 1790.

Vilhelm Rutger Bennet

1792-04-18²⁵ – 1801-10-26²⁶.

Född 1759-06-17 på Rosendal i Kropp sn.

Död 1815-11-15 på Rosendal i Kropp sn.

Nils Georg Psilandersköld

1801-11-29²⁶ – 1802-02-24²⁶.

Född 1762-10-29 i Kviinge sn.

Död 1841-05-04 i Trelleborg.

Deltog i 2:ra Napoleonkriget 1813–1814.

Gustav Fredric Rotlieb

1802-04-04²⁶ – 1814-02-26²⁷ död.

Född 1765-09-20 på Odensvi i Högsby sn i Småland.

Död 1814-02-26 i Lüneburg.

Deltog i Napoleonkrigen 1807 och 1813–1814.

Carl Johan Hagerman

1814-11-08²⁷ – 1816-09-03²⁸ avsked.

Född 1769-08-14 i Tolånga.

Död 1826-03-30 på Bengtemölla i Brösarp.

Deltog i 2:ra Napoleonkriget 1813–1814.

Mathias Königsfeldt

1816-10-08²⁸ – ca 1833–34.

Född 1785-07-04 i Landskrona garnisonsförsamling.

Död 1852-06-30 i Lund.

Deltog i 2:ra Napoleonkriget 1813–1814. Sårad.

Kjell Salomon Bennet

1835-04-11 – 1836-03-19³⁰.

Född 1797-10-22 på Rosendal i Kropp sn.

Död 1891-12-20 i Helsingborg.

Ägde Wasatorp vid Helsingborg.

Gudmund Fredrik Lövenhjelms

1836-03-19³⁰ – 1842-11-14³¹.

Född 1797-04-12 i Engelholm.

Död 1871-06-15 i Skövde.

Sebastian af Petersens

1842-11-14 – 1844-06-12³².

Född 1802-06-05 på Erstavik i Nacka sn.

Död 1888-10-26 i Lund.

Johan August Reinhold Swedenstierna

1844-06-12³² – 1847-03-09.

Född 1800-10-21 på Isaksbo i Grytnäs sn i Dalarna.

Död 1894-01-21 i Kristianstad.

Christian August Bennet

1847-03-09–1856-01-31³³.

Född 1803-08-29 på Rosendal i Kropp sn.

Död 1876-06-26 på Hyllstorp i Kropp sn.

Johan Gustav Salomon Ehrenborg

1856-04-03³³ – 1865-05-23³⁴.

Född 1817-12-11 på Bårarp i Getinge sn i Halland.

Död 1888-09-16 i Lund.

Carl Fredrik Ludvig Nordenstierna

1865-05-23³⁴ – 1866-03-06³⁵.

Född 1824-06-07 på Öllstorp i Djurröd sn.

Död 1903-09-13 i Växjö.

Carl Gustav De la Gardie

1866-04-24³⁵ – 1868-06-04³⁶.

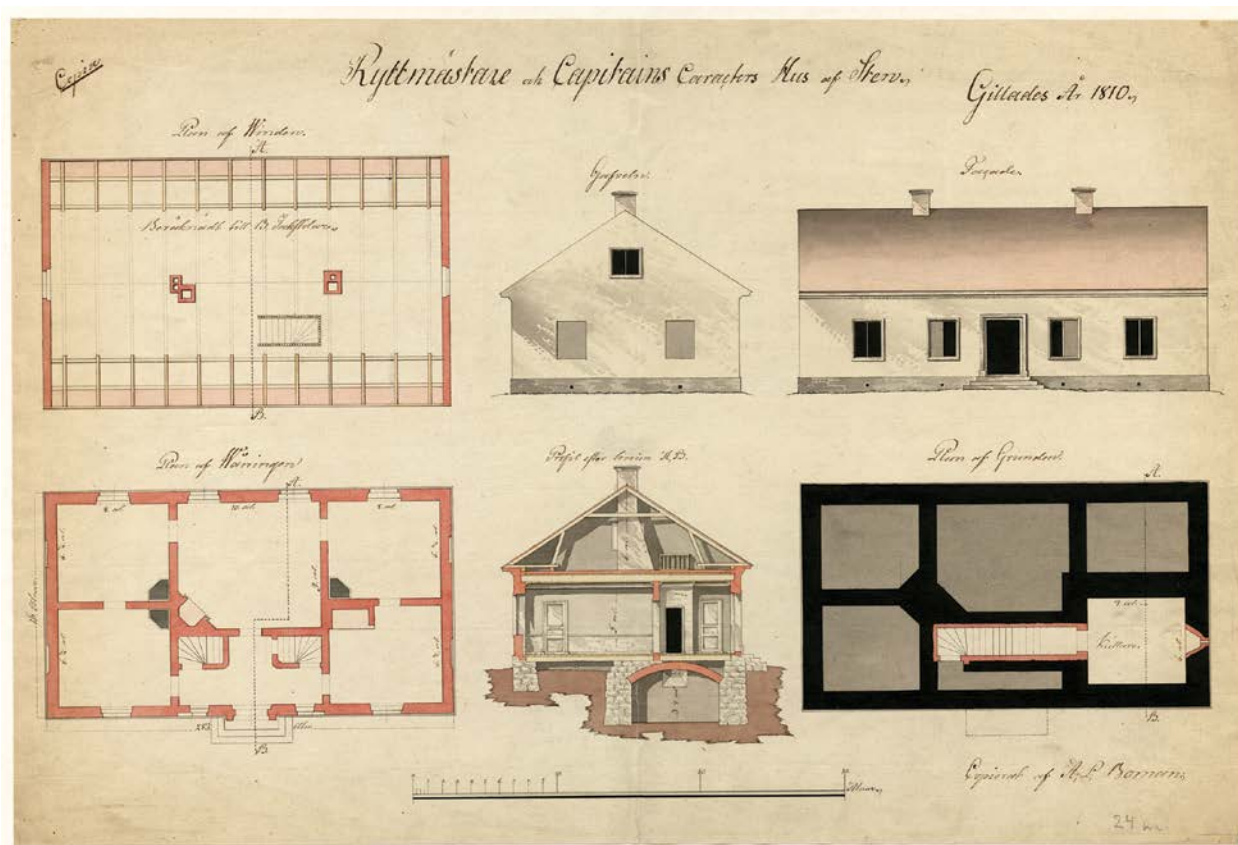
Född 1825-03-18 i Kristianstad stadsf.

Död 1896-10-19 i Stockanäs i Stenbrohult sn.

Ägde bl.a. Finnhult i Bosjöklosters sn.

Gudmund Fredrik Lövenhjelms. Siste ryttmästaren som bodde med familjen på bostället. Armémuseum. Digitalt museum.

Ryttmästare och Capitains Hus af Sten 1810. Krigsarkivets Tält och Byggnader 0417.B.0191. Vål överensstämmande med boställets karaktärsbyggnad som besiktigades första gången 1807.

Alexander Otto Hugo Fischerström

1868-06-04³⁶ – 1876-12-21³⁷ död.
Född 1830-06-25 på Svenstorp i V. Sönnarslövs sn.
Död 1876-12-21 på Bolleröd i Högeröd.

Alex Albrecht Henrik Rosencrantz

1877-03-02³⁷ – ca 1887.
Född 1835-01-01 på Svabesholm i S. Mellby sn.
Död 1899-02-20 i Ystad.

Johan Gustaf Stael von Holstein

1887-09-02 –
Född 1842-03-01 på Vapnö i Vapnö sn i Halland.
Död 1918-05-13 i Oscars förs. i Stockholm och
begravd på Vapnö.

Georg Fredrik Salomon Ehrenborg

1890 – 1891-04-24 avsked. (ev. C.W. Stjernblad)
Född 1841-03-29 på Bårarp i Rävinge sn i Halland.
Död 1924-06-03 i Halmstad i Halland.

Ernst Fredrik Constantin Silverskjöld

1891-08-06 – 1897-08-23 död.
Född 1852-05-07 i Helsingborg.
Död 1897-08-23 genom fall från häst, då bosatt på
Slagtofta 3 i Hörby.

Otto Fredrik Wihlborg

1897-12-03 –
Född 1855-03-04 på Westerlöf i Kviinge sn.
Död 1920-05-18 på Bredablick i Höör 17.

Carl Wilhelm Stjernblad

1898-05-11 – 1900
Född 1848-01-09 på Stora Markie i Anderslövs sn.
Död 1917-12-03 i V. Sallerup, Eslöv.

Ytterligare 7 st 1911 – 1927.

KÄLLHÄNVISNINGAR:

¹ ArkivDigital Riksarkivets ämnessamlingar Militaria
1:V:2:M:951 (1698), bild 8.

² Sockenbeskrivningar från Frosta härad, sid 159 / Gunnar
Carlquist.

Regementsräkenskaper –1723 Södra Skånska regementet.

Diverse räkenskaper.

	År	Vol	Sid.
3	1702	19	288
4	1703	19	179
5	1704	20	215
6	1705	20	246

Vykort Skånska dragonregementet postat 1906.

	År	Vol	Sid.
7	1708	22	19
8	1710	23	257
9	1714	25	130
10	1715	25	150

ArkivDigital Generalmönsterrullor
Skånska Dragonregementet.

	År	Vol	Bild
12	1711	939	2530
13	1714	941	1690
14	1724	944	1600
15	1732	945	5050
16	1737	946	1850
17	1744	947	3650
18	1754	948	3800
19	1759	949	3120
20	1762	951	1150
21	1764	953	890
22	1773	954	4300
23	1778	955	3900
24	1785	957	4250
25	1797	960	2810
26	1803	963	3410
27	1815	967	2290
28	1817	968	2440

	År	Vol	Bild
29	1835	975	2160
30	1838	976	1230
31	1844	978	210
32	1847	979	3220
33	1856	982	1490
34	1865	985	2420
35	1868	986	2410
36	1871	987	2640
37	1877	989	2310

Där not beträffande tillträdes- och avflyttningsdag saknas har uppgiften hämtats från Kongl. Skånska Dragonregementets historia. / C.G. Platen.

LITTERATUR:

Kongl. Skånska Dragonregementets historia / C.G. Platen.

Del I / Personhistoria / 1901.

Del II / Organisation och krigshistoria 1676-1721 / 1911.

Del III / 1721-1927 / 1945.

Del IV / Personhistoriska anteckningar 1676-1927 / 1947

Olof Dagström och motivet bakom mordet på Karl XII / Bob G Lind / 2020

Harriet Löwenhjem

Gustaf Adolf Löwenhjem (född 1842 på bostället) med familj.

Den siste ryttmästaren som 1833–1844 bodde på Sallerups ryttmästarboställe var Gudmund Fredrik Löwenhjem. Hans båda barn Gustaf Adolf och Amalia Dorotea föddes båda på bostället.

Hustruns syster gifte sig där och hans båda ogifta systrar bodde där också en tid.

Sonen Gustaf Adolf fick 5 barn där enda dottern Harriet Löwenhjem blev en känd konstnär och författare.

En dikt ”Beatrice Aurore” av henne har tonsatts och är tillgänglig på YouTube med bl.a. Sven-Bertil Taube, Hootenanny Singers och dansbandsversionen med Roland Cedermark.

Balladen om den galne Ridderschantz

Vem är den man som smäller
sitt stop i krogens bord
och på madamen skäller
med språkets grövsta ord?
Jo det är sista fransen
av ett berömt standar,
den galne Ridderschantzen –
en visa för envar

I saknad av sekiner
och legitima barn
är han ibland kusiner
ett ovälkommet skarn,
en sparv i tranedansen –
men brett går Skånes skratt
åt galne Ridderschantzen
och hans befängda spratt.

Här sitter fromma nåder
och tala om blamage
bland moln av sidenvåder
i heltäckt ekipage.
Men som en faun bak dygden
i naken elegans
till skoj för hela bygden
står galne Ridderschantz

Vem tumlar som en älling
med tjärad fjäderhamn
i byagatans välling
förföljd av vedernamn?
Jo Schylock – men avancen
är denna gång bestämd
av galne Ridderschantzen
till sin och andras hämnd.

Av galenskap och snille
var mannen sammansatt,
som med sitt dåd och dille
beredde plats för skratt.
Han snubblade i dansen
kring årans gyllne tron,
den galne Ridderschantzen,
av brist på takt och ton.

Ur ”Skånska ballader” av K.O. Hammarlund 1937